

– לוקים משום כלאים שבאבנט (וכן נראית דעת רבנו בחיי שמות כח, וריטב"א מכות כב.). ומדבריו מדויק שאפילו להציעם תחתיו אסור. ואולי נקט להלכה שבגדי כהונה לא היו קשים (עפ"י שעה"מ ועוד. ויש מחלקים בין האבנט לחושן ואפוד לענין קשיותם – ע' בעל המאור ספ"ק דביצה; שו"ת הרדב"ז ח"ה א'תע ועוד).

ויש סוברים שאין איסור כלאים בבגדי כהונה במקדש אפילו שלא בשעת עבודה, ורק בלילה שאינו זמן הראוי לעבודה, אסור (כן כתבו כמה מפרשים בדעת הראב"ד בהל' כלאים שם. וכן כתבו בתוס' ישנים כאן. וע"ע תוס' מנחות מ: ד"ה תכלת). ויש מתירים אף בלילה (עתוס' שם; שער המלך).

דף סט

קיה. בגד כלאים – מהו להציעו תחתיו, כשנוגע בבשרו וכשאינו נוגע? ומה הדין בבגדים קשים?

ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך – אבל אתה מותר להציעו תחתך. אלא שחכמים אסרו הדבר שמא תיכרך נימה אחת על בשרו. ואפילו עשר מצעות זו על גב זו וכלאים תחתיהם – אסור לישן עליהן (כן מסר ר"ש בן פוי בשם קהלא קדישא שבירושלם). ובבגדים קשים מותר (רב הונא בנו של רבי יהושע).

א. לדברי רבנו תם, לבישה והעלאה אסורות מהתורה אפילו בבגדים קשים [ואפילו אינו נוגע בהם אסור. תוס']. ורק בהצעה תחתיו האסורה מדרבנן, הקלו בקשים (וכן נקטו התוס' בשבת נו: והרא"ש בתמיד כז). ואולם מרש"י נראה שלפי רב אשי בכל אופן מותר בקשים, אף בלבישה. ויש פירושים אחרים בדברי רש"י (ע' בית הלוי ח"א ג, ז-ט; חדושי הנצי"ב). ויש אומרים שלבישת בגדים קשים אסורה מדרבנן (ע' ביה"ל שם ב, ד).

ב. כתבו התוס' ועוד ראשונים שלא אסרו חכמים להציע כלאים תחתיו אלא במצעות ששייך בהן כריכה, אבל מרדעת החמור וכן כרים וכסתות, אין מצוי שתיכרך לו נימה הלכך לא גזרו כאשר אין בשרו נוגע בהם.

ובלבדים (שאינם בכלל 'שוע טווי ונוז') קשים, כתבו הפוסקים להתיר אפילו בנוגעים בבשרו, ואפילו בלבישה (עפ"י רשב"א ושאר פוסקים יו"ד רא, א).

קית. האם ניתן לומר שם המפורש חוץ לעזרה?

אין אומרים שם המפורש בגבולים. ומה שנאמר בעזרא ויברך עזרא את ה' האלקים הגדול ואמר רב גידל שגידלו בשם המפורש – הוראת שעה היתה.

רש"י פירש 'בגבולים' – חוץ לעזרה. ויש שנראה מדבריהם שמזכירים שם המפורש בכל הר הבית (ע' בפירוש רבי עובדיה מברטנורא ותפארת ישראל תענית ב, ה; אפיקי ים ח"ב ג).

דין חלוקת כבוד לתלמיד במקום הרב – נתבאר בב"ב קט.

דפים סט – ע

- קכ. א.** האם מותר לדלג בקריאת התורה ובנביא?
ב. האם אפשר לקרוא בכמה ספרי תורה בציבור?

א. מדלגים בנביא ואין מדלגים בתורה. ודוקא בשני ענינים (שהדילוג עלול לבלבל, ודברי תורה הם אזהרות עונשים ומצוות, וצריך שייכנסו בלב השומעים. ערש"י), אבל בענין אחד מדלגים אף בתורה. כאן וכאן אין מדלגים אלא למקום סמוך, בכדי שלא יפסיק התורגמן (שאינן זה כבוד הציבור לישיב דומם ולהמתין).

אין שם אלא ספר תורה אחד, וצריך לקרוא בשתי פרשיות רחוקות – גוללים, וידחה כבוד הציבור (ראשונים). וכן נפסק באו"ח קמ"ג. ויש חולקים וסוברים שקורא על פה (רשב"א, מובא בב"י). וכשיש שם שני ספרים אין לגלול אלא מוציאים שניהם. ואפשר לגלול הספר השני ולהכנינו בעת הקריאה בראשון. וטוב יותר כמו שנוהגים עתה, בפסוקי דזמרה (עפ"י משנה ברורה סק"ג). גם בנביא אין מדלגים אלא באותו ספר. מלבד בתרי עשר, אפשר לדלג אף מנביא לנביא ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לפתיחתו (כלומר דילוג לאחור. רש"י ותוס').

כתבו הפוסקים שבהפטרות שלנו הכתובות במגילות נפרדות או בחומשים, הואיל ואפשר לסמן ולמצוא מהרה את מקום הקריאה ללא השהיית הציבור, מותר מטעם זה לדלג אעפ"י שאין מתרגם, ואפילו מנביא לנביא במקומות מרוחקים (עפ"י תרומת הדשן כ; פרי מגדים, ומובא במשנ"ב קמ"ד סק"ו).

ב. קוראים בכמה ספרים בציבור, כגון ראש חדש טבת שחל להיות בשבת – מביאים שלש תורות וקוראים אחת בענינו של יום ואחת בשל ראש חדש ואחת של חנוכה. ואין שייך פגם לספר ראשון אלא כשאדם אחד קורא בכמה ספרים, אבל כשאדם אחר קורא בכל ספר – לא.

א. הוציאו ספר מהארון והוברר שאינו מגולל למקום הקריאה; ישנן דעות בין הפוסקים האם רשאים להחזיר הספר לארון ולהוציא ספר אחר, או שמא יש לחוש לפגמו של ראשון ואסור. ודעביד כמר עביד דעביד כמר עביד. ואם הקהל אינו מקפיד על ההמתנה, ודאי אין להחזיר הספר, וברוב הקהילות בזמננו אין הציבור מקפיד בכך. ואם הורה שם אחד להחזירה ויש לחוש למחלוקת ולבוזיון, הרי זה כמו שהציבור מקפידין שרשאי להחזירה (עפ"י אגרות משה או"ח ח"ב לז).

ב. הוציאו ספר תורה של עדה אחרת, כגון ספר ספרדי בבית כנסת של עדת יוצאי תימן – אסור להחזירו ולהוציא אחר (שו"ת החיים והשלום יו"ד א. והיינו לפי הדעה שיש לחוש לפגמו של ראשון גם בהוצאה בלבד ללא שקראו בו, ושנוי הדבר במחלוקת כדלעיל).

דף ע

קכא. א. אלו פרשיות היה קורא הכהן הגדול ביוהכ"פ? מדוע היה קורא זבעשור' על פה?
ב. מהן ברכותיו של כהן גדול על הקריאה?

א. תחילה קורא הכהן הגדול מתוך הספר בפרשת אחרי-מות ובאך בעשור שבסדר אמור, לאחר מכן גולל הספר וקורא ובעשור שבחומש הפקודים בעל פה. וטעם הדבר שאינו קורא מבפנים, כי אין גוללים ספר תורה בציבור מפני כבוד הציבור. וגם אין מביאים ספר אחר – משום פגמו של ראשון כשקורא אדם אחד בשני ספרים (רב הונא בר יהודה), או משום ברכה שאינה צריכה (ריש לקיש). וכיון שקורא על פה, אומר בגלילתו את הספר 'יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן' – כדי שלא להוציא לעז על ספר תורה שהוא חסר אותה פרשה.

כתבו הפוסקים (או"ח קמ"ג): כיון שתקנו חכמים לפעמים לקרוא בתורה בספר נוסף [כי בקריאת אנשים שונים אין לחוש לפגמו של ראשון], הלכך אם אין שם אלא ספר אחד גוללים את הספר בציבור, וידחה כבוד הציבור כדי לקיים חובת תקנת חכמים. וכן כשיש ספר כשר וספר פסול – יקראו בכשר שתי הקריאות ויגלוהו, ולא יקראו בפסול. (זכר יצחק ח"ב ב).

ב. כהן גדול מברך על קריאתו שמונה ברכות:
 על התורה – כדרך שמברכים בבית הכנסת (ברכה שלאחר קריאת התורה (רש"י). וכן מברך לפני הקריאה הברכה שלפניה. והחשיב שתי הברכות כאחת. תורא"ש סוטה).
 ועל העבודה – 'רצה ה' אלקינו... בא"י שאותך לבדך ביראה נעבוד'.
 ועל ההודאה – 'מודים אנחנו... בא"י הטוב (שמך ולך) (נאה) להודות' (עפ"י רש"י. וכ"ה בירושלמי).
 ועל מחילת העון – 'מחול לעוונותינו... בא"י מלך מוחל וסולח...'.
 מרש"י בסוטה (מ:): משמע שפוחה ב'אתה בחרתנו'. וברמב"ם (ספ"ג) משמע שמתחיל 'סלה לנו...'. (וכן הביא הריטב"א מהירושלמי).
 ועל המקדש – מתפלל על המקדש וחותרם 'ברוך שבתר במקדש' (רש"י). והרמב"ם כתב: 'בא"י שוכן בציון'.
 ועל ישראל – '... הבוחר ב(עמו) ישראל' (עירש"י סוטה מ: ריטב"א; רמב"ם ספ"ג).
 ועל הכהנים – מתפלל על הכהנים (וחותרם) 'ברוך שבתר בזרעו של אהרן' (רש"י). רמב"ם: 'בא"י מקדש הכהנים'. ריטב"א עפ"י הירושלמי: 'מברך הכהנים'.
 ועל שאר התפילה – 'רנה תחינה בקשה מלפניך על עמך ישראל שצריכים להיושע' וחותרם ב'שומע תפילה'.

א. בתוס' רי"ד כתב להסתפק האם מזכיר את השם ככתבו בברכות אלו, אם לאו.
 ב. יש גירסה (עב"ח סט: ובמשנה סוטה מ) 'ועל ירושלים בפני עצמה. והשאר תפילה'. ונראה לגירסה זו ששמונה ברכות אינן כוללות את התפילה שבסוף.

קכב. א. מהו סדר עבודות הכהן הגדול בכללות, מקריאת התורה ועד גמר עבודת היום?
 ב. מתי קרבים קרבנות המוספים ביום הכפורים?

א. לאחר הקריאה היה טובל הכהן (טבילה שלישית) ולובש בגדי זהב, עושה את אילו ואת איל העם [הוא איל המוספים, וכדעת רבי שאיל אחד בלבד היה לציבור, הוא האמור באחרי-מות הוא האמור בחומש הפקודים. וכן פסק הרמב"ם עיוה"כ א,א], ועוד חלק מקרבנות המוספים לפי כמה דעות (כדלהלן), וגם הקטיר את אימורי החטאת (פר ושעיר הפנימי).
 א. לפירוש התוס', לרבי עקיבא הקטרת אימורי החטאת היתה רק לאחר טבילה חמישית, עם תמיד של בין הערבים. ודלא כרש"י שכתב בטבילה שלישית עם אילו ואיל העם.
 ב. בשבת היו עורכים לחם הפנים ומקטירים הבזיכים בטבילה זו.
 [הלחם מתחלק ונאכל בלילה (עפ"י מנחות צט. ירושלמי פסחים ד,ד).
 בספר אור שמח (עיוהכ"פ ד,א) כתב שהבזיכין היו נעשים בכהן הדיוט מפני שהם על השלחן משבת לשבת ואינם מיוחדים ליום זה, שלא כמוספי שבת הנעשים בכהן גדול כדברי הרמב"ם].
 שוב טבל ולבש בגדי לבן ונכנס לפני ולפנים להוציא כף ומחתה.

ושוב לבש בגדי זהב להקטיר קטורת של בין הערבים ולהטיב (ולהדליק) את הנרות. קדש ידיו ורגליו ופשט. הביאו לו בגדי עצמו ולבש, ומלויים אותו עד ביתו. ויום טוב היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקודש.

לדעת רש"י ותוס' ותו"י, תמיד של בין הערבים היה נעשה לאחר טבילה חמשית, קודם קטורת ונרות. ואילו לדעת הרמב"ם (ה"ב) והרמב"ן, תמיד של בין הערבים היה נעשה לפני הטבילה הרביעית, קודם שלבש בגדי לבן להוצאת כף ומחתה מקדש הקדשים.

ב. נחלקו תנאים על זמן הקרבת מוספי יום הכפורים; לדברי רבי אליעזר (כפי ששנו בבית שמואל. וכתבו התוס' לפרש שגם תנא דמתניתין אינו חולק על כך אלא שהלשון אינה מתוקנת), היו קרבים עם תמיד של בין הערבים (לפי שכתובים לבסוף, בסדר פינחס, לאחר כל עבודות היום האמורות בתורת כהנים), חוץ מהאיל לעולה (האמור בתורת כהנים) שהוא קרב קודם לכן, בטבילה שלישית.

ולדברי רבי עקיבא שבתוספתא [שהיא גירסה מתוקנת – כדברי רבא], פר ושבעת הכבשים היו קרבים עם תמיד של שחר (מלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד), והשעיר והאיל היו קרבים לאחר טבילה שלישית (שעיר עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפרים).

רבי יהודה אומר בשם רבי עקיבא: אחד מן הכבשים קרב עם תמיד של שחר וששה עם תמיד של בין הערבים. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר משמו להפך; ששה עם של שחר ואחד עם של בין הערבים.

א. פסק הרמב"ם (עיוהכ"פ ד, א) כרבי עקיבא בתוספתא, שהפר ושבעת הכבשים של המוספין קרבים עם תמיד של שחר, ואילו שעיר החיצון ואילו ואיל העם היה עושה לאחר טבילה שלישית, קודם תמיד של בין הערבים.

ב. לשיטת רבי עקיבא בתוספתא שהשעיר קרב בטבילה שלישית, לפי גרסתנו קדם השעיר לאילו ואיל העם (וכן נקטו רש"י תוס' תוס' ישנים רבנו חננאל ורמב"ם), ולגרסת הגר"א קדמו האילים לשעיר.

ג. לפרש"י, לפי תנא דמתניתין בשיטת רבי עקיבא, (פר ו) שעיר קרבים) בטבילה חמשית עם תמיד של בין הערבים [נמצא לפי"ז שלא נחלקו רע"ק ור"א אלא בשבעת הכבשים, ושם גם נפר]. והתוס' חולקים וסוברים שאין מחלוקת בין המשנה לתוספתא ולפי שניהם קרבים בטבילה שלישית עם אילו ואיל העם. ורק אימורי חטאות הפנימיות היו קרבים בטבילה חמשית עם תמיד של בין הערבים, ודלא כרש"י שאימורי החטאת קרבים בטבילה שלישית.

ד. יש מפרשים [דלא כהתוס'] משנתנו כפשוטה, וסובר תנא דמתניתין (וכן מתפרש הפיוט בסדר העבודה) שלרבי אליעזר היה מקריב כבשי מוסף עם האיל, בטבילה שלישית (ובתוס' ישנים חו פירוש זה).

והגר"א מפרש שתנא דמתניתין אליבא דרבי אליעזר סובר שפר ושעיר המוספים קרבים עם תמיד של שחר, ושבעת כבשים אחר הוצאת כף ומחתה. וע' חזו"א (קכו, יב) שהקשה על כך.

ה. שינה ועשה את המוספים המאוחרים לפני עבודת היום שבבגדי לבן – לא עשה כלום (רמב"ם ה, ג – וכדלעיל ס).

דף עא

קכג. א. אלו מעשים לא נכתבו על הסדר בפרשת אחרי-מות?

ב. מה היה אומר המשלח את השעיר לכהן גדול בפגישתו עמו לאחר ששלח?